

הנחיות להוראת המצגת

בין שתי ערי-מדינה – אתונה וספרטה

קהל היעד: כיתה ו

משך השיעור: 70 דקות

רקע

כמה מידע ניתן לחלץ ממפה היסטורית? בפעילות זו, המבוססת כולה על איתור וניתוח מידע מתוך מפה היסטורית, יגלו התלמידים שהרבה מאוד. המאפיינים של ערי-המדינה אתונה וספרטה הם מרכיב מרכזי בפרק על "יוון העתיקה". במצגת זו אנו מזמינים את התלמידים לצאת למסע בזמן – לחזור 2500 שנה אחורה ולשוטט על גבי מפה היסטורית המתארת את ערי-המדינה אתונה וספרטה במאות ה-5-6 לפנה"ס. המצגת כוללת רמות שונות של עבודה על גבי המפה: עבודה אישית, עבודה בקבוצות והתכנסות במליאה. בכל שקופית מצד שמאל מסומנת ההמלצה שלנו לצורת העבודה. שימו לב: המצגת משלבת פעילויות בטלפון נייד, אנא הנחו את התלמידים להצטייד בהתאם. כהכנה לשיעור אתם מוזמנים לצפות בסרטון "[קוראים מפה היסטורית](#)".

מטרות

- התלמידים יתנסו בעבודה עם מפה היסטורית בשתי רמות: הראשונה – בשוטטות אישית, והשנייה – באופן מונחה, בליווי טבלה.
- התלמידים ישתמשו במפה כדי ללמוד על המאפיינים של הערים אתונה וספרטה ועל חיי התושבים בהן, ויערכו השוואה ביניהן.
- התלמידים יישמו את מה שלמדו בשיעור במשימת סיכום יצירתית.

מהלך הפעילות:

שקופית 1: מפות ברשות ההיסטוריון

קריאת מפה היא אחת המיומנויות שכל היסטוריון, חובבן או מקצוען, צריך ללמוד. לרשות ההיסטוריון עומדות: מפות פיזיות (המוכרות לכם משיעורי הגאוגרפיה) ומפות היסטוריות, המתארות מציאות ששררה באזור בפרק זמן מסוים בעבר.

משימה כיתחית

שקופית זו פותחת את נושא השיעור והמצגת. מטרתה של משימת הפתיחה היא להסב את תשומת ליבם של התלמידים למגוון הייצוגים הקיימים למקומות המגורים של תלמידי הכיתה.

כדי להקל על התלמידים, אתרו מראש כמה מפות כאלה (מודפסות ו/או מקוונות) ושולבו רמזים שיכוונו אליהן את התלמידים.

הזמינו את הלומדים להעלות שאלות שיכולות לעניין היסטוריון. למשל, היכן נמצא החלק העתיק של היישוב או כיכר המייסדים

שלו? מטרת המשימה היא להעלות את המוטיבציה של התלמידים לעסוק בנושא.

שקופית 2: בעקבות שתי ערי-מדינה

יוון העתיקה הייתה מורכבת מערי-מדינה רבות. אתונה וספרטה היו המפורסמות שבהן. בשיעור זה ננסה לפצח את אופיין של שתי ערי-מדינה אלו בעזרת סמלים שעל המפה. מוכנים לצאת לדרך?

שקופית זו מציגה את מטרת המפגש: ללמוד על אופיין של שתי ערי-המדינה בעזרת הסמלים שמופיעים על המפה.

בשל הפופולריות של יוון כיעד תיירותי בשנים האחרונות, אפשר לשאול את התלמידים: מי ביקר ביוון ובאחת הערים: אתונה או ספרטה? כיצד התרשמתם מהערים האלה ומה מאפיין אותן?

שקופית 3: מהדקים חגורות

אתונה או ספרטה? נתאים לכל אחד מכם את היעד באמצעות שאלון קצר. הקלידו את הכתובת: <https://bit.ly/3i0t2Ab> או סרקו את הקוד.

שקופית זו מבוססת על שאלון אישי קצר שיתאים לכל תלמיד את היעד שיחקור בשלב הראשון של המפגש: אתונה או ספרטה.

השאלון מבוסס על התכונות הטיפוסיות של התושבים בכל אחת מערי-המדינה. למשל, תושבי ספרטה ידועים במשמעת העצמית שלהם ותושבי אתונה – במעורבות בחיי הקהילה.

שקופית 4: לאן הגעתם?

סמנו על גבי המפה את מספר התלמידים שנבחרו לחקור את אתונה ואת מספר התלמידים שנבחרו לחקור את ספרטה. הזמינו את התלמידים למצוא את המשותף בין החברים של כל אחת מהקבוצות. ושאלו: האם התוצאות מפתיעות אתכם? מומלץ לשמור את תשובותיהם, למשל על גבי לוח שיתופי, ולבחון אותן בסיום המפגש.

שקופית 5: מסע בזמן

בשקופית זו מתחיל למעשה תהליך החקר של התלמידים. הם חוזרים אחורה בזמן למאות ה-5-6 לפנה"ס. הקרינו את המפה במלואה בעזרת סמל זכוכית המגדלת. הנוו את התלמידים "לשוטט" באופן חופשי ברחבי המפה - כל תלמיד יתבונן בסמלים שמושכים את תשומת ליבו. זמן מומלץ לפעילות הוא 3 דקות. לרשותכם טיימר המוטמע בתחתית המפה.

בטרם היציאה לדרך, ודאו כי כל תלמיד יודע איזו עיר-מדינה עליו לחקור.

המפה:

על המפה משולבים אזורי מידע שונים על ערי-המדינה אתונה וספרטה במאות ה-5-6 לפנה"ס. שימו לב כי לצד כמה מהסמלים שעל המפה מצורף אייקון ו שלחיצה עליו מעניקה מידע נוסף. אזורי סריקה בנייד מציגים תרשימים דינמיים על מבנה השלטון באתונה ובספרטה. בפעם הראשונה שהתלמידים פוגשים את המפה – הנוו אותם לשוטט בה באופן חופשי. לאחר מכן עברו עם התלמידים על האזורים השונים וצרו יחד מאגר מידע על כל אחת מערי-המדינה הנחקרות.

שקופית 6: מספרים ש...

נהלו דיון בכיתה או באמצעות אפליקציית הסל"ב. בתחילה, שאלו את התלמידים כיצד הם מפרשים את הסמלים שעל המפה בעיר-המדינה שבה יצאו "לשוטט". בשלב הבא סדרו את תשובותיהם על גבי הלוח באמצעות סל"ב או על גבי לוח אחר (פיזי או שיתופי). מיינו את תשובותיהם על פי תחומי חיים, למשל תרבות או כלכלה. כבר בשלב זה ניתן להבחין במאפיינים דומים ושונים של ערי-המדינה.

שקופית 7: מיטיבי לכת

קעת התלמידים מוכנים לחקר מעמיק יותר של עיר-המדינה שאליה נשלחו. בשונה מ"השיטוט" החופשי שבו התנסו התלמידים במשימה הקודמת, משימה זו היא מונחית ומלווה בטופס המוטמע במצגת. הקדישו כמה דקות כדי לעבור עם התלמידים על חלקיה השונים של המפה: המקרא, חלונות המידע ואזורי הסריקה בנייד. הם יזדקקו לכל אלה כדי למלא את הטופס.

אם אתם עובדים במתכונת של פנים אל פנים, הדפיסו את הטופס מראש וחלקו אותו לתלמידים; אם אתם עובדים במתכונת של למידה מרחוק הקרינו את הטופס, והזמינו את התלמידים להעתיק למחברות שלהם את השאלות המצורפות. משימה זו מתאימה לעבודה עצמית או לעבודה בקבוצות. הקצו לה כעשר דקות.

שקופית 8: מה הקשר?

מטרתה של שקופית זו היא לסכם את הידע שצברו התלמידים עד כה. ניתן להפוך את המשימה למעין משחק – לחלק את הכיתה מחדש לקבוצות ולתת נקודות לקבוצה שתשיב נכונה על כל שאלה בזמן הקצר ביותר. הקצו כמה דקות חשיבה לכל הקבוצות בניסיון לזהות קשרים נוספים; זוהי משימה ברמת חשיבה גבוהה המתגרת את התלמידים, והיא תסייע לכם להעריך עד כמה התלמידים מבינים את הסמלים שעל המפה ואת הקשרים ביניהם.

שקופית 9: לחיות בספרטה ובאתונה

שקופית זו מעמיקה את ההשוואה בין אורח החיים האתונאי והספרטני ומתמקדת בחיי התושבים בכל אחת מערי-המדינה, לרבות בחיי הנשים והילדים. קראו יחד את המידע בשקופית ומלאו את טבלת ההשוואה.

נסחו יחד כמה מסקנות על בסיס הטבלה, למשל: מה ניתן להסיק על מעמד הנשים באתונה הדמוקרטית לעומת מעמדן בספרטה? כיצד אורח החיים של הילדים בספרטה תואם את אורח החיים הספרטני?

שקופית 10: להיות סוכני נסיעות

משימת הסיכום מתבססת על המידע שצברו התלמידים הן בנוגע לתנאים הפיזיים בערי-המדינה והן בנוגע למעמדות הקיימים בהן. הזמינו את התלמידים לבחור אחת מהערים ולשווק אותה לקהל יעד מוגדר (למשל: סיורים בספרטה המיועדים לנשים בלבד). מהם היתרונות שיש לכל אחת מהערים להציע? כיצד הייתם משווקים אותם לקהל היעד? התוצר יכול להיות סרטון קצר, עלון פרסומי (פלאייר) מודפס או דיגיטלי וגם פרסומת לרדיו.

המשימה המסכמת יכולה להתבצע בעבודה עצמית או בעבודה בקבוצות, ובאופן א-סינכרוני. הקצו לתלמידים מסגרת זמן מומלצת לעבודה והגדירו יעד להגשה. ניתן לפתוח מצגת שיתופית שאליה יעלו התלמידים את תוצריהם. תאמו מועד להצגת התוצרים במתכונת של מליאה.